herpy

VARANER

Varanus varius

Varanus varius er en kraftig, dagaktiv klatrevaran fra det østlige Australia. Den blir opptil omkring 2 m inkludert hale, er nærmeste nålevende slektning til *V. komodoensis* og krever som voksen et helt rom eller en stor utendørs innhegning. Den er ikke et dyr for nybegynnere, og det finnes bare få detaljerte pasningsopplysninger.

Familie: Varanidae Engelsk: Lace Monitor Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**100-200 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**3 000-14 000 g**
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende og bakkelevende**
Biotop	**Savanne og temperert skog og eng**
Vanskelighetsgrad	**Ekspert**

STELL

Min. terrarium	**400 × 200 × 200 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**28-35 °C**
Varmeplass	**45-60 °C**
Temperatur, natt	**18-24 °C**
Luftfuktighet	**40-70 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-sone 3
Kosthold	**Insekter og virveldyr**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**24-60 mnd.**
Kullstørrelse	**4-14 egg**
Inkubasjon	**180-270 dager** ved 29-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus varius er den nest største varanen i Australia. Voksne dyr blir i gjennomsnitt 150-160 cm og høyst omkring 2 m i total lengde, og snute-kloakk-lengden når opptil 77 cm. Viltlevende dyr veier sjelden over 7 kg, men ved menneskelig bebyggelse og i fangenskap kan de bli mye tyngre, opptil 14 kg eller mer. Hannene er opptil 20-30 % større enn hunnene og har et bredere, kraftigere hode og en mer markert snute. Halen er rund ved roten og sammentrykt mot spissen.

Grunnfargen er mørkegrå til blåsvart med spredte kremfargede flekker, og hode og snute har tydelige svarte og gule bånd som fortsetter under hake og hals. Halen er tett tverrbåndet. Unge dyr har et skarpere og renere mønster enn de voksne. Mot sør er dyrene mer båndet, mot nord mer flekkete. Det finnes også en lys form med kraftige mørkegrå og gule bånd hele kroppen ned, kalt Bells form, som særlig sees vest for Great Dividing Range i Queensland og New South Wales. Den er en arvelig fargevariant og ikke en selvstendig art.

Arten ble beskrevet i 1790 og er typeart for hele slekten *Varanus*. Den er ikke delt i underarter, men genetiske undersøkelser skiller mellom tre slektslinjer: én i det nordlige Queensland, én i innlandet og én langs kysten. Nærmeste nålevende slektning er *V. komodoensis*.

Det er en sterk, nysgjerrig og intelligent art med svært lange, skarpe tenner og kraftige klør. Spyttkjertlene danner giftstoffer som påvirker blodtrykk og blodets evne til å størkne. Giften har bare liten virkning på mennesker, men tennene kan gi alvorlige sår.

Livslang forpliktelse: *V. varius* skal ha et hjemmebygget rom eller en stor utendørs innhegning, store fôrdyr hver uke og en holder som tør og kan håndtere et sterkt dyr på 1,5-2 m som kan bite. Den gjennomsnittlige levetiden oppgis til 10-15 år, men dyr i fangenskap har blitt opptil 40 år. Fôrutgiftene, plassen og tiden er store, og det er vanskelig å finne et nytt hjem til et fullvokst dyr.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

Utbredelse og leveområde

Varanus varius lever i det østlige Australia, fra Cape Bedford på Cape York-halvøya i Queensland gjennom New South Wales til Victoria, og det er en adskilt bestand i det sørøstlige South Australia. Den finnes både ved kysten og et godt stykke inne i landet, blant annet i Murray-Darling-bassenget.

Typelokaliteten er sannsynligvis Sydney-området i New South Wales.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Varanus varius lever i åpen og tett skog, i skogbrem langs elver og i tørre kratt med lave trær. Den sees ofte i store trær, men søker føde på bakken og kan tilbakelegge opptil 3 km om dagen. Blir den forstyrret, flykter den opp i nærmeste tre. Unge dyr lever mer i trærne enn voksne, og et dyr kan bruke det samme treet i årevis. Store hanner har territorier på omkring 65 hektar.

Dyrene er mest aktive fra september til mai. I kjølig vær er de inaktive og gjemmer seg i hule trær, under veltede stammer eller under store steiner, og hannene beveger seg mye mindre om vinteren. Eggene legges i aktive termittbol på bakken eller i trærne: hunnen graver et hull i siden, legger eggene og lar termittene lukke bolet igjen. Eggene ligger i bolet i 6-9 måneder, og hunnen vender sannsynligvis tilbake og åpner det når ungene skal ut.

Arten spiser særlig pattedyr, levende eller som åtsler, og dessuten insekter, krypdyr, fugler og egg. I kystskogene i det sørøstlige Victoria utgjorde pungdyret *Pseudocheirus peregrinus* nesten to tredjedeler av byttet, og larver og pupper av biller og sommerfugler ble også ofte spist. Dyrene sees ofte ved leirplasser, hønsegårder og avfallsdunker.

Stell

TERRARIET

I New South Wales, der arten er hjemmehørende, krever reglene for private holdere minst 5,12 m² gulv- eller bakveggsareal til ett voksent dyr, for eksempel 320 × 160 cm. Kravet bygger på en gjennomsnittlig voksenlengde på 150-160 cm og en tommelfingerregel om at terrariet skal være minst dobbelt så langt og like bredt som dyret. For de største dyrene på omkring 2 m gir samme regel 400 × 200 cm, og derfor står 400 × 200 × 200 cm (lengde × bredde × høyde) i faktaboksen. Høyden er et anslag ut fra at arten klatrer mye. Et terrarium til to dyr skal være minst 50 % større. Den beste løsningen er en stor, sikker utendørs innhegning når klimaet tillater det, ellers et helt rom.

Unger kan starte i et romslig terrarium på omkring 120 × 60 × 80 cm, men de vokser raskt og må flyttes opp i løpet av få år. Hjemmebygde rom av vannfast tre eller plater med glassfront fungerer godt. Alle skjøter skal være tette, og lukene skal kunne låses, for dyret er sterkt og kan åpne enkle låser.

Innred med tykke, solide greiner og klatrehyller i flere høyder, steinhauger og flere store skjul, både tørre og litt fuktige. Som bunn brukes en dyp, lett fuktig blanding av jord og barkflis, der dyret kan grave og hunnen kan legge egg. Alle varmekilder skal være skjermet, slik at dyret ikke kan brenne seg på dem eller rive dem ned.

TEMPERATUR

Varanus varius er dagaktiv og soler seg mye. Solplassen skal være en stor, varm flate der overflaten når 45-60 °C. Det er overflatetemperatur målt med et IR-termometer, ikke lufttemperatur. Bakgrunnstemperaturen om dagen settes til omkring 28-35 °C, og om natten kan den falle til 18-24 °C. Det skal være en stor temperaturgradient, slik at dyret kan velge temperaturen sin og kjøle seg ned i skyggen.

Tallene for bakgrunn og natt er et anslag ut fra at arten lever i et temperert til subtropisk klima og er inaktiv i kaldt vær. Følg med på at dyret faktisk bruker solplassen og ikke blir liggende kaldt og sløvt. En vinterhvile i fangenskap er ikke dokumentert og derfor ikke oppgitt. Bruk termostat på alle varmekilder, og skjerm lampene med nett eller rist.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Arten krever ikke høy luftfuktighet, og 40-70 % er et rimelig utgangspunkt (et anslag, ikke dokumentert for fangenskap). Terrariet skal ha både tørre områder og et fuktigere hjørne, slik at hudskiftet går lett. Unger har nytte av en lett fuktig bunn under hudskiftet.

Sett fram en stor, tung skål med friskt vann som dyret kan ligge helt nede i. Den blir raskt skitten og skal tømmes og rengjøres minst én gang om dagen. En tung skål er viktig, fordi et stort dyr lett velter en lett skål.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Som dagaktiv art som soler seg mye har *Varanus varius* behov for kraftig lys og UVB. Bruk kraftige UVB-rør eller -lamper (Ferguson-sone 3) over solplassen, slik at dyret kan ligge tett på lyset, men også trekke seg i skygge. Skift rørene etter produsentens anvisning, fordi UVB-strålingen avtar med tiden. Ekte sollys er best, og en sikker utendørs innhegning i den varme delen av året er en stor fordel, så lenge dyret ikke kan slippe ut.

Hold lyset på omkring 12-14 timer om sommeren og kortere om vinteren, styrt av en tidsbryter. Heng lampene så høyt at dyret ikke kan nå dem.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

I naturen spiser arten særlig pattedyr og åtsler og dessuten insekter, krypdyr, fugler og egg. Detaljerte fôringsplaner for fangenskap er ikke dokumentert for arten, så hovedregelen er lånt fra andre store varaner. Voksne dyr får hele, opptinte fôrdyr: mus, rotter, kyllinger og vaktler, supplert med kokte egg og store insekter. Gi fôret med en lang pinsett eller tang, og legg det på en ren flate, slik at dyret ikke svelger bunnmateriale. Unger får insekter og små mus eller hakkede biter av mus og kylling, som legges fram slik at de kan spise i fred.

Unger fôres 3-4 ganger i uken, voksne omkring 1-2 ganger i uken, tilpasset vekt og mosjon. Fedme er det vanligste problemet hos varaner i fangenskap, fordi gnagere er feite og dyret beveger seg mindre enn i naturen. Bytt mellom gnagere, fugler og insekter, og gi ikke mer enn dyret kan forbrenne. Kalk med D3 gis etter produsentens anvisning. Dyret svelger store biter hele, så skarpe knokler og plast må aldri komme i fôret.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Sikkerhet: *Varanus varius* er sterk og rask og kan bite, klore og slå med halen. Tennene er lange og skarpe, og et bitt kan gi dype sår som blør mye, hovner opp og gjør vondt i timevis. Sår skal rengjøres grundig og undersøkes av en lege. Halen kan smelle hardt, og klørne river opp huden når dyret klatrer opp på en person. Voksne dyr er farlige å håndtere uten erfaring, så håndter helst store dyr mens en annen person er til stede.

Rolige, forutsigbare bevegelser er det viktigste ved håndteringen. Nyklekkede unger er ofte svært sky og forsvarer seg, og de skal ha fred til de har vent seg til bevegelsene dine. Blir de hele tiden forstyrret, gjemmer de seg mesteparten av tiden. Deretter kan de gradvis temmes ved fôring med pinsett, slik at de venner seg til hånden. Et tamt dyr er aldri helt forutsigbart. Hold dyret unna barn og små kjæledyr.

I yngletiden kjemper hannene ved å reise seg på bakbena og bryte med hverandre. Hold derfor dyrene enkeltvis, og sett bare et par sammen under tilsyn i et svært stort rom. Som alle krypdyr kan arten bære salmonella, så vask hendene grundig etter all kontakt med dyret, ekskrementer, vann og terrarium.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hos *Varanus varius* blir hannene 20-30 % større enn hunnene og har et bredere hode, en mer markert snute og ofte en kraftigere reaksjon ved fôring. Hos voksne hanner sees hemipenisbuler ved halerota, men de er vanskelige å se hos unger. Røntgen kan vise forbeninger i hemipenis hos kjønnsmodne hanner. I naturen er hannene kjønnsmodne ved en snute-kloakk-lengde på omkring 42 cm og hunnene ved omkring 39 cm. Opplysningene om alder svinger fra 2-3 år i fangenskap til 4-5 år i naturen.

PARRING

Varanus varius er formert mange ganger i fangenskap, første gang utenfor Australia i begynnelsen av 1990-årene. Yngletiden utløses av stigende temperatur og mer føde om våren, og i naturen varer den fra omkring september til desember. Opptil seks hanner kan samles om en paringsvillig hunn og kjempe om henne ved å reise seg på bakbena og holde fast i hverandre. Paringen kan vare flere timer. I fangenskap forfølger hannen hunnen vedholdende med tungeslag og rykkvise bevegelser, og de parer seg jevnlig i én til to uker.

Hannen skal tas ut før hunnen legger egg. Paringen krever svært store rom og tett tilsyn, fordi voldsomme hanner kan skade hunnen. En vinterhvile for dyr i fangenskap er ikke dokumentert.

EGGLEGGING OG KULL

Eggene legges 22-36 dager etter paringen. Når hunnen har eggløsning, ser hun oppblåst og uvel ut og kan henge fra greinene for å lette trykket på de indre organene. Appetitten faller, og opp mot eggleggingen avviser hun all føde. Et kull består av 4-14 egg, i gjennomsnitt omkring 8. I naturen legges eggene i termittbol.

I fangenskap legges eggene i jord eller barkflis, og bunnen skal være dyp, fuktig og varm. Gi hunnen en stor, dyp eggleggingskasse. Hunner i fangenskap kan legge flere kull i en sesong, men hvor mange, er ikke dokumentert.

INKUBASJON

Eggene har en lang rugetid, slik det er typisk for store varaner. Bruk perlitt blandet med omtrent samme vekt vann, og hold temperaturen på omkring 29-30 °C. Da tar rugingen i gjennomsnitt omkring 260 dager. I naturen klekker eggene etter 6-9 måneder, så opplysningene svinger fra omkring 180 til 270 dager. Eggene må ikke vendes, og boksen skal ha små lufthull og jevnlig sjekkes for mugg. Om kjønnet avhenger av temperaturen, er ikke dokumentert.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er ofte svært sky og forsvarer seg, så de skal ikke håndteres før de har blitt trygge. Gi dem mange skjul, en lett fuktig bunn som hjelper hudskiftet, og mulighet til å grave. Legg fôret fram slik at de kan spise i fred: hakkede mus, kyllingbiter og insekter vekker appetitten. Fôr ofte, og pudre med kalk og D3. Unger lever mer i trærne enn voksne og skal ha greiner å klatre i. Hold ungene hver for seg, slik at de ikke stresser eller skader hverandre. Hvor raskt de vokser, er ikke dokumentert.

Helse og vanlige feil

Det er bare få helsedata for akkurat *Varanus varius*, så avsnittet bygger på erfaringer med andre store varaner. Typiske problemer er:

- Fedme på grunn av for mange gnagere og for lite mosjon. Det gir fettlever og kortere liv. Hold dyret i form med avvekslende fôr og masse plass.
- Bitt- og klosår, ofte etter feil håndtering eller kamp. Rengjør grundig, og oppsøk lege hvis et menneske er bitt, og veterinær hvis dyret er skadet.
- Beinproblemer ved mangel på UVB, kalk og D3.
- Tarm- og blodparasitter, særlig hos viltfangede dyr. Få en avføringsprøve undersøkt når et nytt dyr kommer i hus.
- Eggleggingsproblemer hos hunner, for eksempel eggbinding, som kan være dødelig. Gi hunnen en dyp eggleggingskasse, og oppsøk veterinær hvis hun er oppblåst og avviser føde i lang tid.
- Stress og dårlige hudskifter ved for tørre forhold eller for få skjul.

Arten er oppdrettet utenfor Australia siden begynnelsen av 1990-årene, men hvor stor del av dyrene i handelen som er oppdrettet, er ikke dokumentert. Spør alltid etter opprinnelse og papirer. Oppsøk veterinær med erfaring på krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser eller har sår, hevelse eller pustevansker.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.